

Wat is nodig?

Lokale voedselproductie is van meervoudige waarde; voor mens, milieu en maatschappij. Voor gemeenten die hierin een slag willen maken, hebben we deze aanbevelingen vanuit wetenschappelijke literatuur op een rij gezet. Deze hebben we opgesplitst naar thema's die aansluiten bij gemeentelijke beleidsdoelen. Alle thema's hangen met elkaar samen en versterken elkaar.

Gezonde gemeente

- Zorg dat elke inwoner van uw gemeente binnen 300 meter toegang tot groen heeft.
- Plant zoveel mogelijk bomen in de gemeente. Bomen hebben op de geestelijke en fysieke gezondheid het grootste effect. Ook de ecosysteemdiensten zijn groter bij bomen dan bij andere vegetatie.
- De fysieke en mentale gezondheid van inwoners van een gemeente zijn gebaat bij participatief groen en het verbouwen van voedsel in hun omgeving.
- Biedt inwoners de kans om in plantsoenen, op langdurig braakliggende percelen en in parken, buurtmoestuinen te beginnen, of te participeren in de inrichting en het onderhoud van openbaar groen.
- Zoek actief naar ondernemers die stadsboerderijen in de gemeente willen starten.
- Verbindt zorginstellingen aan stadslandbouw initiatieven.

Sociale gemeente

- Het versterken en stimuleren van burgerinitiatieven moet leidend zijn om de sociale voordelen van stadslandbouw te realiseren. Motivatie van deelnemers heeft veel invloed op de uiteindelijke functie en opbrengst van een project. De regie moet liggen bij de gemeenschap die het initiatief op den duur gaat trekken.
- Gemeente en bewoners/ sociale ondernemers moeten gezamenlijk de kaders en randvoorwaarden van een voedselproject schetsen. Denk aan regie, verantwoordelijkheden en de mate van publieke toegankelijkheid van een stadslandbouwproject.
- Zorg voor voldoende zekerheid en continuïteit van een project.
- Het succes van voedselinitiatieven hangt vaak af van de stabiliteit van een project en de kansen tot kennisopbouw bij de deelnemers. Biedt deelnemers de mogelijkheid zich hierin te scholen.
- Besef dat 'het verbeteren van wijken' door groene voedselprojecten kan leiden tot gentrificatie en daarmee sommige sociale groepen kan buitensluiten.

Klimaatbestendige gemeente

- Zoek actief naar ruimte voor lokale voedselproductie. Durf in en om de stad percelen aan te wijzen waar buurtmoestuinen en stadsboerderijen opgezet kunnen worden.
- Faciliteer plekken waar bewoners buurtmoestuinen kunnen beginnen.
- Betrek bewoners bij de invulling van plantsoenen en straatgroen.
- Bewoners helpen graag mee aan onderhoud wanneer ze inspraak krijgen en er zelf iets lekkers van kunnen oogsten.
- Faciliteer en moedig geveltuinen aan, ook met eetbare planten.
- Plant of vervang in gemeentelantsoenen en straten bomen en struiken voor 'eetbare' varianten: pruimen, kersen, aalbessen, zwarte bessen, tamme kastanje, linde. Bomen met dichte kruinen verlagen hittestress.
- Omschrijf in het bestemmingsplan de nieuwe bestemming stadslandbouw en formuleer voorwaarden en regels voor deze bestemming.

- Kies voor kwalitatieve contracten met (sociale) ondernemers en organisaties voor substantiële tijd, zodat de bodem weer gezond kan worden en een gemeenschap kan groeien en bloeien.
- Maak stadslandbouw onderdeel van de groenblauwe infrastructuur.

Ondernemende gemeente

- Faciliteer coöperatieve samenwerkingsplatformen en/of afzetmogelijkheden van lokale voedselproducenten. Denk aan het beschikbaar stellen van een winkel/verwerkingsruimte of een gezamenlijke marktkraam.
- Toegang tot grond: voor stadsboeren is het moeilijk langlopende, betaalbare contracten te krijgen voor het pachten van grond. De zekerheid van meerjarig gebruik van grond is voor een agrarisch bedrijf belangrijk. Het opzetten van een land-trust biedt de mogelijkheid om dergelijk grondgebruik rendabel te maken.
- Indirecte baten, zoals een toegenomen leefbaarheid of een betere gezondheid, zijn onzichtbaar en/of onbekend en wegen daardoor onvoldoende mee in afwegingen rondom het wel of niet investeren in stadslandbouw. Een Maatschappelijke Kosten en Baten Analyse, MKBA maakt inzichtelijk wat de investering in lokale voedselproductie maatschappelijk oplevert.
- Geef zelf het goede voorbeeld door lokaal voedsel in kantines te serveren.
- Kijk waar lokale voedselproductie een permanente rol in de placemaking kan spelen; dit zorgt voor sociale cohesie, leefbaarheid en verhoogt de waarde van het vastgoed.

Voedsel als publiek goed

- Stadslandbouw is een middel om voedselarmoede tegen te gaan. Door haar multifunctionele karakter kan het bijdragen aan voedselverschaffing, het creëren van een sociaal vangnet, het zelf verbouwen en het bevorderen van zelfvertrouwen van mensen in kwetsbare posities. Let hierbij op dat bij de beoogde doelen een passende projectvorm nodig is, aansluitend bij de doelgroep. Consulteer bestaande projecten, bijv. via kennisplatform Stadslandbouw Nederland.
- Integreer stadslandbouw in visievorming en stedelijke planning. Lokale voedselproductie vindt nu vaak plaats in een marginale stedelijke ruimte met een tijdelijk karakter. Als gevolg daarvan zijn deze initiatieven kwetsbaar voor veranderingen in planning en ander beleid.
- Veel vormen van stadslandbouw zijn multifunctioneel en vallen niet binnen bestaande richtlijnen voor ruimtelijke ordening. Creëer bestemmingen of herbestem ruimte die deze multifunctionaliteit mogelijk maken en waarborgen.
- Maak belemmerende wet- en regelgeving moet inzichtelijk binnen de lokale context; in samenwerking met andere overheden.
- Stel een integrale voedselagenda of voedselstrategie op samen met een representatieve groep inwoners, ondernemers en experts. Zorg dat diverse gemeentelijke diensten betrokken zijn en dat voor de uitvoering budget en menskracht beschikbaar worden gesteld.